

Borba protiv krivičnih djela počinjenih iz mržnje i incidenata motiviranih predrasudama

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini prati i izvještava o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje i incidentima motiviranim predrasudama, zalaže se za učinkovitu primjenu relevantnih zakonskih odredbi, podiže svijest institucija i javnosti i jača kapacitete domaćih institucija u prevenciji ovakvih krivičnih djela i procesuiranju ovih predmeta.

Šta je krivično djelo počinjeno iz mržnje?

U skladu sa definicijom Ureda OSCE-a za demokratske institucije i ljudska prava (OSCE ODIHR), krivično djelo počinjeno iz mržnje je krivično djelo koje je motivirano netolerancijom prema određenoj grupi.

Da bi krivično djelo bilo kvalifikovano kao krivično djelo počinjeno iz mržnje, moraju biti ispunjena dva kriterija:

1) djelo mora biti zakonom propisano kao krivično djelo i

2) krivično djelo mora biti motivirano predrasudom.

Motiviranost predrasudom znači da je počinilac izabrao žrtvu krivičnog djela na osnovu stvarne ili pretpostavljene zaštićene karakteristike. Zaštićena karakteristika temeljna je karakteristika koja je zajednička za određenu grupu, kao što su rasa, vjera, etnička pripadnost, jezik ili seksualna orijentacija. Krivično djelo počinjeno iz mržnje nije uvjetovano time da počinilac osjeća mržnju, nego samo da je krivično djelo motivirano predrasudom. Najčešći pojavnici oblici krivičnih djela počinjenih

iz mržnje su oštećenje imovine, fizički napad ili ubistvo. Međutim, ako su ispunjena oba gore navedena kriterija, bilo koje krivično djelo može se smatrati krivičnim djelom počinjenim iz mržnje.

Suprotno tome, incident motiviran predrasudom je neprijateljski nastrojen čin motiviran predrasudom koji svojom prirodom ne prelazi granicu koja bi ga svrstala u krivično djelo, ili čin čiju krivičnu prirodu tek treba ustanoviti.

Krivično djelo + predrasuda kao motiv = KRIVIČNO DJELO POČINJENO IZ MRŽNJE

Zašto je važno reagovati na krivična djela počinjena iz mržnje?

Krivična djela počinjena iz mržnje šalju snažnu poruku netolerancije prema žrtvi i široj grupi koja sa žrtvom

dijeli određenu zaštićenu karakteristiku, te stoga mogu izazvati osjećaj nesigurnosti i nepovjerenja u zajednici. Budući da krivično djelo počinjeno iz mržnje može potaknuti potencijalni sukob ili eskalirati napetosti, odgovor na ovakva djela zahtijeva ciljanu i brzu reakciju.

Kada postoji sumnja da je počinjeno krivično djelo iz mržnje, efikasan odgovor organa vlasti zajednici daje do znanja da se poduzimaju odgovarajuće mjere i da se razumije uticaj tog incidenta. Učinkovito i pravovremeno procesuiranje krivičnih djela počinjenih iz mržnje od strane pravosudnih organa, dodatno ističe poruku da se takva krivična djela neće tolerisati.

Krivična djela počinjena iz mržnje u Bosni i Hercegovini

Krivična djela počinjena iz mržnje u Bosni i Hercegovini (BiH) često su usmjerena na:

- Tri najveće etničke grupe u BiH kada one predstavljaju demografsku manjinu, poput „povratničkih“ zajednica, koje su često izolirane i ugrožene. Krivična djela počinjena iz mržnje protiv ovih zajednica - kako protiv ljudi, tako i protiv imovine - šalju snažnu poruku netolerancije i stvaraju strah i napetost, te oživljavaju traume zločina i sukoba iz rata 1990-ih u BiH.
- Vjerske vođe i vjerske i sakralne objekte, poput crkava, džamija, sinagoga i grobalja, kao simbole identiteta i pripadnosti određenoj zajednici.
- Pripadnike seksualnih manjina, koji su izuzetno ranjivi kada su u pitanju krivična djela počinjena iz mržnje, a napadi na njih često se događaju na javnim mjestima.
- Etničke manjine, kao što su Romi i Jevreji, koji su meta zbog ukorijenjene netolerancije, predrasuda i marginalizacije.

• Žene, koje i dalje ostaju izložene riziku od krivičnih djela počinjenih iz mržnje motiviranih rodnom nejednakosti i predrasudama.

Iako se krivična djela počinjena iz mržnje dešavaju u svakom društvu, ona predstavljaju poseban problem u društvima koja se oporavljaju od nasilnog sukoba. Uvažavajući tu činjenicu, Misija usko sarađuje s policijom, pravosuđem, jedinicama lokalne samouprave, organizacijama civilnog društva i drugim međunarodnim organizacijama u BiH na sprečavanju, učinkovitom pravnom procesuiranju i odgovarajućoj proporcionalnoj reakciji na krivična djela počinjena iz mržnje, uključujući i javne osude takvih djela.

Zakonodavni okvir

U 2010. godini, usvojene su ključne izmjene i dopune odredaba krivičnih zakona Republike Srpske (RS) i Brčko distrikta BiH (BDBiH) koje se odnose na krivična djela počinjena iz mržnje, sa dodatnim izmjenama i dopunama u BDBiH iz 2024. godine. U RS-u su 2013., 2017. i 2025. godine donesene i dodatne izmjene i dopune relevantnih odredaba Krivičnog zakonika RS u ovoj oblasti, a izmjene i dopune Krivičnog zakona Federacije BiH usvojene su 2016. i 2025. godine. Ovim izmjenama jača se pravni osnov koji daje mogućnost da se u datim jurisdikcijama istražuju i procesuiraju takva krivična djela, uz uvažavanje predrasude kao motiva za počinjenje djela. One propisuju kvalifikovane oblike određenih krivičnih djela, poput ubistva, silovanja i nanošenja teških tjelesnih povreda, počinjene s predrasudom kao motivom. Konačno, u skladu sa ovim odredbama, motiv predrasude treba uzeti u obzir kao otežavajuću okolnost prilikom izricanja kazne za svako ovakvo krivično djelo koje nije procesuirano kroz ovaj kvalifikovani oblik.

Uloga Misije

Efikasna reakcija na krivična djela počinjena iz mržnje zahtijeva snažno opredjeljenje organa za provedbu zakona i pravosuđa. U saradnji s Uredom OSCE-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) i Nacionalnom kontakt osobom za borbu protiv krivičnih djela počinjenih iz mržnje pri Ministarstvu sigurnosti BiH, Misija je podržala proces unapređenja zakonodavstva i nastavlja pružati podršku vlastima u njegovoj primjeni.

Misija pruža podršku organima vlasti i civilnom društvu u suzbijanju incidenata motiviranih predrasudama i krivičnih djela počinjenih iz mržnje na više načina, uključujući:

- Praćenje i izvještavanje o incidentima motiviranim predrasudama i krivičnim djelima počinjenim iz mržnje u BiH, kao i o odgovorima lokalnih organa vlasti i civilnog društva na takve radnje. Na primjer, infografika koju Misija objavljuje svakog mjeseca pod nazivom „[Monitor mržnje](#)“ pomaže da se popuni praznina koja postoji zbog nepostojanja prakse službenog prikupljanja ili analize podataka.
- Zagovaranje zakonodavne reforme za unapređenje odredaba o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje i promoviranje njihove efikasne primjene kroz organizaciju stručne rasprave u pravnoj zajednici.
- Izgradnju institucionalnih kapaciteta organa za provedbu zakona i pravosuđa. Misija od 2014. godine organizira aktivnosti usavršavanja i osposobljavanja službenika za provedbu zakona, tužilaca i sudija.
- Podizanje svijesti javnosti i organa vlasti o postojanju krivičnih djela počinjenih iz mržnje i odgovarajućem odgovoru na ovakva krivična djela. Lokalni susreti i aktivnosti koje provodi Misija, stvaraju platformu za diskusiju o ovim temama unutar zajednica.
- Zalaganje za uspostavu službenog sistema prikupljanja podataka o incidentima motiviranim predrasudama i krivičnim djelima počinjenim iz mržnje u BiH. Takav sistem bi omogućio donošenje politika zasnovanih na činjenicama i provedbu potrebnih aktivnosti u borbi protiv incidenata motiviranih predrasudama i krivičnih djela počinjenih iz mržnje u BiH.

• Promociju angažmana civilnog društva u borbi protiv krivičnih djela počinjenih iz mržnje.

• Angažman u cilju boljeg razumijevanja stope i razloga za neprijavlivanje incidenata motiviranih predrasudama i krivičnih djela počinjenih iz mržnje provođenjem istraživanja o neprijavlivanju krivičnih djela počinjenih iz mržnje.

Relevantne publikacije Misije

- [Razumijevanje krivičnih djela počinjenih iz mržnje: Priručnik za Bosnu i Hercegovinu](#)
- [Monitor mržnje](#)
- [Borba protiv krivičnih djela počinjenih iz mržnje: Analiza incidenata motiviranih predrasudama u Bosni i Hercegovini, sa preporukama](#)
- [Krivična djela počinjena iz mržnje i incidenti motivirani predrasudama u Bosni i Hercegovini, izvještaj za 2015. godinu](#)
- [Krivična djela iz mržnje i krivična djela izazivanja mržnje: komentar relevantnih zakonskih odredaba](#)
- Brošura pod naslovom: [“Prijavi krivično djelo počinjeno iz mržnje”](#)
- [Istraživanje o neprijavlivanju krivičnih djela počinjenih iz mržnje](#)
- [ODIHR-ov godišnji izvještaj o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje za BiH](#)

Za više informacija
skenirajte QR kod.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini
Fra Andela Zvizdovića 1, UNITIC Toranj A
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 952 100
Fax: +387 33 442 479
press.ba@osce.org
<https://bih.osce.org/>

Pratite Misiju OSCE-a u BiH

